

זהות ותרבות ישראלית ושילובן בהוראת שפת האם

מרצה ענבל קלמר-צפיר

זהות ותרבות – למה הכוונה?

- ❖ כיצד אנו מגדירים זהות?
- ❖ האם זהותנו היא אחת ויחידה?
- ❖ האם זהות היא עובדה קבועה מראש או האם אנו מעצבים את זהותנו?
- ❖ כיצד זהותנו באה לידי ביטוי? באילו אופנים, באילו מצבים והיכן?
- ❖ כיצד תרבות מעצבת זהות וכיצד הן משתלבות יחד?

זהות, תרבות והוראת שפה

- ✓ השפה כמרכיב של זהות
- ✓ השפה באה לידי ביטוי בתרבות
- ✓ החיבור בין השניים יוצר עניין
- ✓ החיבור בין השניים מאפשר למידה מתוך הקשר, למידה רחבה וכוללת יותר
- ✓ התייחסות לשני הרכיבים הופכים את השפה ולימודה לדינמיים ורלוונטיים
- ✓ שילוב שני הרכיבים עוזרים לנו להבין מאיפה באנו ולאן אנו הולכים

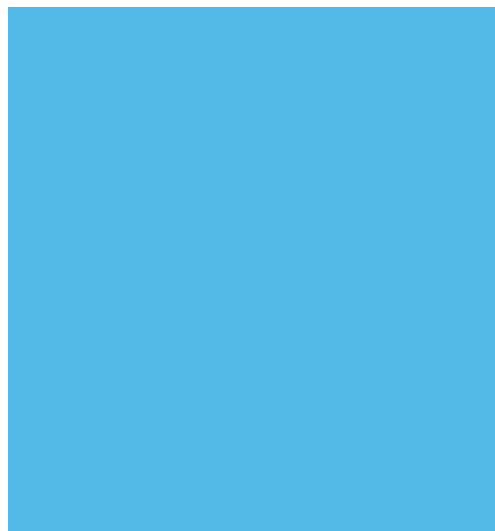
שינוי בדרך הוראת השפה

- ❑ התחדשות הוראת השפה
- ❑ תכנון מערכי השיעור וקביעת יעדים
  - פנייה לרגש, רלוונטיות, רצון לדעת, חיבור בין זהויות
- ❑ מקורות מידע חדשים
- ❑ ספרי לימוד ויצירת חומרי לימוד מקוריים
- ❑ שימוש בטכנולוגיה בכיתה ובבית
- ❑ אופן ניהול השיעור והשיח (הוראה פרונטלית אל מול שיח משתף/ מעגלי שיח ומשחקי תפקידים)
- ❑ עידוד חקר ושיתוף בני משפחה וחברים בתהליך הלמידה

האם יש צורך להגדיר וכיצד נגדיר זהות ותרבות?

- זהות יהודית – הכרת ארון הספרים היהודי, קיום מצוות ושמירה על המסורת, קבוצת השתייכות
- זהות ישראלית – האם מדובר בהגדרה גיאוגרפית? או האם זו באה לידי ביטוי בנאמנות למדינה, רצון לתרום למדינה ולחברה, הכרת מנהגים ואורחות חיים, הכרה וציון מאורעות מרכזיים הקשורים למדינה
  - הלאומיות אליה נולדנו או אליה נולדו הורינו היא עגלה של מטען ערכי, מסורת, היסטוריה ותרבות משותפת ולכן היא אינה "נעלמת" היא נשארת אתנו גם כאשר אנו בוחרים להגר.
- זהות נוספת: מקום הלידה, מקום המגורים
  - לעיתים יש תחושה שילדי ישראלים אשר נולדו/ מתגוררים שנים רבות מחוץ לישראל צריכים לעבור תהליך של חברות, כלומר, לרכוש את השפה והתרבות של החברה הישראלית על מנת להפוך לחלק ממנה.
- זהות בינלאומית
- שילוב זהויות והכרה בדומה ושונה

הזהות הלאומית הישראלית וההקשר התרבותי

מתוך ויקיפדיה: "זהות לאומית של אדם היא תוצאה ישירה של הנוכחות היום-יומית של אלמנטים בעלי "מכנה משותף" אותם חולקים אנשים המשתייכים לאותה מדינה או האומה: סמלים לאומיים, שפה, צבעים לאומיים, ההיסטוריה של האומה, תודעה לאומית, קשרי דם, תרבות, מחיקה, רדיו, טלוויזיה וכדומה."

➤ השאיפה שלנו כמורים היא לשלב במערכי השיעור את מקורות המידע המזכרים במטרה לעורר בקרב התלמיד תחושות ורגשות של שייכות וקרבה

דוגמא: שירי יום העצמאות ותחושת החגיגות ברחוב הישראלי

דוגמא: "שומר החומות" ויום ירושלים

דוגמא: "נסע אל השדה" או "פרפר נחמד" מאת פניה ברגשטיין

דרך התרבות לומדים על מנהגים ואורחות חיים הבאים לידי ביטוי גם בשפה

- נושא השיעור – אוכל ישראלי
- נלמד את אוצר המילים הקשור בנושא דרך ביקור בשווקים בישראל: "שוק מחנה יהודה", "שוק הכרמל", "שוק נתניה" או שווקים קהילתיים הפזורים בארץ.
- דרך סרטונים ותמונות ← **נכיר את הפירות, הירקות, התבלינים והמאכלים הנמכרים בארץ**
- בשלב השני נבקש מהתלמידים לשים לב גם לדברים נוספים הקשורים לאווירת השוק: הצבעים, הקולות, מראה השוק, האנשים הקונים בשוק, מזג האוויר וכל מידע אחר אותו ניתן ללמוד תוך התבוננות בחיי השוק
- נשאל את התלמידים האם ביקרו בשוק בישראל? וגם אם לא נבקש ללמוד מהם מה הם חושבים על השוק בישראל? נבקש לדעת **כיצד חווית הקנייה שונה בישראל מזו לה הם רגילים בארץ מגוריהם?**
- נדבר על מאכלים ישראליים/ מסורתיים אותם אוכלים התלמידים בחיק משפחתם.
- נדבר כיצד מתנהלת הארוחה המשפחתית והאם היא שונה כאשר סביב השולחן אורחים/ משפחה מישראל או אורחים אחרים.
- נספר על הארצות מהן הגיעו העולים לישראל ומנהגי האכילה, על החלוצים, המגורים המשותפים והצורך לאכול בקבוצה מה שפיתח אפשרות למפגש **ושיח סביב השולחן** כמו גם צורך בהגשת מנות מרובות ומגוון, הקשר בין מזג האוויר וסוג המאכלים אותם צורכים וכדומה
- נוכל לקשר את הנושא גם **לשידי ארץ-ישראל** בנושא החקלאות ועבודת האדמה

עידוד חקר ולימוד עצמי ושיתוף בני המשפחה

✓ לומדים על מקומות ומנהגים באמצעות חקר (אינטרנט, ספרים, שיחות עם בני משפחה, תוכניות טלוויזיה וכדומה)

✓ מציגים את תוצאות המחקר ומתרגלים: קריאה, כתיבה, ניסוח שאלות ותשובות, דיבור בפני קהל ואפילו ניהול דיון

✓ מחזקים את הקשר בין בני המשפחה באמצעות תרגול שיח (שואלים שאלות, מתרגלים הקשבה והבנה, כותבים ומתעדים ומקשרים בין הנושא בנלמד בכיתה לחוויות משפחתיות)

הוראת עברית לילדי ישראלים בתפוצות, כיצד? עקרונות, סוגיות וכלים לשימור וטיפוח כישורי השפה

- מספר מילים אודות הקורס:

- משך הקורס – 14 שבועות (סמסטר)

- מסגרת הקורס- קבוצתית (קבוצה קטנה)

- אופן הלמידה – מרחוק א-סינכרוני, 2 שיעורים סינכרוניים

- תעודה- תעודת סיום קורס של מכון מופ"ת

- עלות- 250 דולר

- ** תינתן הנחה של 50 דולר לנירשמים לאחר הוובינר.